

قۇرىلم ساياحاتتى ارقاۋ ەتىپ رەتتەلدى

ستەپ، ساياحات كاسپ سالاسنىڭ توعىسىپ ارا-

لامۇن جۇزەگە اسىرپ، ساياحات كاسپ تىزبە-گىنىڭ قۇرۇلۇن جان - جاقىتلى، مۇلتىكىسىز جۇرگىزىپ، A دارەجەلى كورنىس اۋماعىن وزەك-تى ”ئۇيىن ەتكەن، اۋىل - قىستاق ساياحاتىن دامۇدىڭ نەگىزگى وزەگى ەتكەن، 1-، 2-، 3- كاسىپ سالالارى توعىسىپالى دامىعان كاسپ سالامى ارناسىن قالىپتاستىرىپ، ساياحات شارۋاش-لىمىنىڭ ”ئىر كاسپ سالامى كورىكەپ، ءجۇز كاسپ سالاسىن گۇلدەندىرەتىن“ باستاماشلىدىق، جەتەكتەۋ رولىن كۇن ساين كورنەكتىلەندىردى.

”كەڭىستىكى“ رەتتەپ، كەز كەلگەن جەردى تاماشا كورنىسكە اينالدىردى
مورى قازاق اۆتونوميالى اۋدانىنىڭ يەڭبۇلاق اۋلىي يۇەلباغدى قىستاعىنا بارا قالسا-گىز، ءداستۇرلى تۇرعىن ”ۇي، سالت - سانا، قول-نەر، جارتىلىستىق كورنىسى ئىر تۇلعالاندىرىلعان ءداستۇرلى قىستاق كوزگىزگە تۇسەدى.

يان شايغۇو يۇەلباغدى قىستاعىنىڭ جەرگە-لىكتى ”ئول تۇماسى، سونداي - اق ئىرىنىشى بولپ ۇكمەتتىڭ ۇندەۋىنە ءۇن قوسپ، خالىقتى تۇسەلحانا سالعان قىستاق تۇرعىنى. ول تىلىشكە بىلاي دەدى: يۇەلباغدى قىستاعىنان ئىر جىلدىڭ ئورتوت ماۋسىمىندا دا ساياحاتشىلاردىڭ اياغى ۇزىل-مەيدى. ساياحاتشىلار كەڭ دالادا تايىيعات كورد-نىستەرىن تاماشالاپ، شارۋالاردىڭ شاعىن اۋلاسىنا جايىعاسپ، ءدامى ئىىل ۇيرەتىن شارۋالار تاعام-نان اۋىز ئىيىپ، اينۇلى شىينجياڭ اۋەندەرىن تىڭداپ، ”ساياحاتتاۋعا ىغىيالى، جانعا جايلى“ جەردە تابىلا بەرمەس اۋىل كورنىستەرىن تاماشا-لايدى.

”تيانشاننىڭ شىعىس قاقپاسى، بەسىبالىقتىڭ بە-كىنىسى“ اتانغان موري ”ساياحاتپەن شىينجياڭدى گۇلدەندىرۋ“ ستراتەگياسى مەن تۇتاس وڭىرلىك ساياحاتتى دامىتۇ جوباسىنىڭ ارقاسىندا، ”تيانشاد-دى اينالىپ ساياحاتتاۋ . جالپى كورنىستىك شىينجياڭ“ سارا ساياحات جەلىسىنىڭ ماڭىزدى ئىير بەكەتى بولدى، بۇل موريدىڭ ساياحات شارۋاش-لىمىن ستراتەگيالىق تىرەكتى كاسپ سالامى ەتىپ تۇلعالاۋ سەنىمىن بەكەمدەدى. بۇكىل اۋدان ەرەكشە ساياحات اۋىل - قالاشىعى، ەرەكشە شاعىن قالاشىق، كورىكتى اۋىل - قىستاق، ەرەكشە كوشە اۋماعى سىياقتى كورنىسى وڭىرلەرىن ”ئۇيىن“ ەتۇدى، تاۋعا تۇتاسقان ساياحات تاس جولدارىن، جاسىل ءدالىز جولداردى ”جەلى“ ەتۇدى، نەگىزدىك قۇرىلىملارىن، ەسۋمەتتىك قىزمەت وتەۇدى ”كولەم“ ەتۇدى تۇوراقتاندىردى، ”تۇ-يىن، جەلى، كولەم“ ارقىلى تۇتاس وڭىرلىك سايا-حاتنىڭ دامۇىن جەتەكتەۋ سىندى جوسپاردى تۇراق-تاندىردى، ”كورنىسى وڭىرى مەن قالا ئىر تۇل-عالاندىرىلعان، كورنىسى وڭىرى مەن قىستاق ئىر تۇلعالاندىرىلعان، كورنىسى وڭىرى مەن شارۋاشلىق ئىر تۇلعالاندىرىلعان، جالپى خالىق ات سالىسقان“ تۇتاس وڭىرلىك ساياحاتتى دامىتۇ ۇلكىسى نەگىزىنىن قالىپتاستى.

2 جىلدىان بەرى، رايونىمىز اكىمشىلىك وڭىر-لەردىڭ شەكارا سىزىعى مەن كاسپ سالاسىنىڭ قا-مالىن بۇزىپ، قۇرىلمىدى بار كۇشپەين رەتتەپ، شىينجياڭ نىشىندە تىزبەكتەپ تۇتاستىرىلعان، وڭىر-لىك ساياحات ئىير تۇلعالاندىرىلعان جاڭا دامۇ كە-گىستىگىن جۇزەگە اسىرۇدا. كولەمدى، جوعارى ولشەمدى، ونىمدىلىك كورسەتەتىن ئىير توپ سايا-حات نىساندارىن اشۇدى، قۇرۇدى تۇتقا ەتىپ، مەملەكەتتىك 4A دارەجەلى كورنىسى وڭىرلەرىن 100دەن اسىردى؛ ”S101 تيانشان جاعراپياللىق اشكەيلى كاريدورى، تاشقورعان - ياركەن بايىر-عى جولى، كانىي بايىرىعى جولى“ سىياقتى سارا سايا-حات جەلىلەرىن جاڭالاۋدى جانە دەڭگەيىن كو-تەرۇدى ءتۇيىن ەتىپ، ”ئۇش شەڭبىر، ئىير جەلە-لىك“ ساياحاتتى العاشقى ادىمدا قالىپتاستىردى؛

شىينجياڭنىڭ ءشىى - سىرتىنداعى بازارعا قالادا بوي جازۇ ساياحات جەلىسىن، دەمالىپ تىنىغۇ ساياحات جەلىسىن، سالت - سانا مادەنيەت ساياحاتىن جانە ەرەكشە ساياحات جەلىسىن ۇسىندى؛ تەمىر جول، تاس جول جانە جەلى بويىنداعى بايلىقتارعا سۇيە-نىپ، تەمىر جولمەن ساياحاتتاۋ سارا جەلىسى مەن جەكە كولكىمەن ساياحاتتاۋ سارا جەلىسىن ۇسىن-دى؛ وڭىتۇستىك شىينجياڭ ساياحاتىنىڭ ولقىلىمىن كوزدە ۇستاپ، ”قاشقار بايىرىى قالامى - تاشقور-عان - ياركەن - مارالباسى - انتۇش - قاشقار“ سا-ياحات اينالها جەلىسىن سىكە قوسىپ، وڭىرلىك سا-ياحات قۇرىلمىمىندا جاڭالىق اشۇدى ىلگەرلىەتىپ، كورنىسى اۋماعى، دەمالسى اۋماعى، زات ساتىپ الۋ اۋماعى، شاعىن قالاشىق، تۇزدە تۇنەۋ، جاسىل جول سىياقتى كوپ فۇنكىسيالار ۇشتاستىرىلعان

(باسى 1 - بەتتە)
سول جىلى بۇكىل ەلدىڭ شىكى مۇناي ءونىم مولشەرىنىڭ %21دىن ۇستاپ، مەملەكەتنىڭ سول كەزدەگى ەكونوميكالىق قۇرىلىسىنا پارمەندى قولداۋ كورسەتتى.

60 جىلدىان بەرى بىرنەشە ۇرپاقتىڭ ايباناي ۇلىسى قوسۇنىنىڭ ارقاسىنىدا، مۇناي الۋ 2- زاۋودى ”مەملەكەتنىڭ نەرىگيا حاۋىپسىزدىگىن قامتاماسىز ەتۇدەي“ مۇناي رۇخىن، قۇرىش ادام رۇخىن ايگىلەپ، ”شول دالا، سورتاڭ جەردەگى كوزدىڭ جاۋىن الاتىن مەرۋەرتكە اينالدى. 1978 - جىلى ۇزدىكىسىز قۇلىنىتۇ مەن عىلىم - تەحنىكادا جاڭالىق اشۇدىڭ ارقاسىنىدا، مۇناي الۋ 2- زاۋودىنىڭ شىكىى مۇناي ءونىم مولشەرى 2 مىلليون توننادان اسىپ، ەلىمىزدىڭ باتىس سولتۇستىك وڭىرىندەگى ەڭ ۇلكەن مۇناي الۋ زاۋودىنا اينالدى. وسىدان كەيىن، مۇناي الۋ 2- زاۋودى 2 مىلليون توننانىڭ ۇستىندەگى ءونىم مولشەرىن ءۇرتسى 19 جىل ساقتاۋداي كەرەمەتتى جاراتتى.

شىكى مۇناي ءونىم مولشەرىنىڭ ازايۋى جال-تارۇعا كەلبەيتىنن تابىيعى زاڭدىلىق، 1997 - جىلدىان كەيىن مۇناي الۋ 2- زاۋودىنىڭ ءونىم مولشەرى ئىير مەزەت قۇلدىرادى. 2007 - جىلى شىينجياڭ مۇناي الابى سەرىكتەستىگى كونە رايوندى 2- رەت اشۇ ”بىرىككەن شاپقاسىن“ باستادى، مۇناي الۋ 2 - زاۋودى وسى رەتكى شاپقاستىڭ نەگىزگى

(باسى 1 - بەتتە)

تىكە لەنىاسىن ىركىلىسىىزدەندىرىپ، تەلەفوندا خالىق رايىن تىڭداپ، قىزمەت وتەۋ بارىسىندا حا-لىقتىڭ مۇتاقىن شەشتى.
اۆتونوميالى رايىون اۆتونوميالى رايىون، وتەۋ تىكە لەنىياسى، 12320 دەنساۋلىق ساقتاۋ تىكە لەنىياسى، ارىز - شاعىم تىكە لەنىياسى، قالا باىشعى تىكە لەنىياسى، يىتتەرئەنتتە شاعىم ايىتۇ تۇغىرى سىياق-تىلاردى ىركىلىسىىزدەندىرىپ، جالپى تىكە لەنيا تەلەفونىنان 3622ن ورىنلاستىرىپ، ارناۋلى قىز-مەتكەرلەردى سەپتەپ بۇقارادان كەلگەن تەلەفون-دى قابىلدادى. خالىق تۇرمىسى سالاسىنداعى ۋار كاسپتىنىڭ نەگىزگى باسقارۇ تاراۋلارىنىڭ تەلەفو-نىن دەر كەىزىندە اشىق جاريالاپ، بۇقارانىڭ تەلە-فون بەرىپ كەڭەس سۇراۋىن ىرىقتىلپەين قابىلدا-دى. ءۇرمىجى خالىقارالىق اۋەجايى 96566 ازىيالى جەلى تەلەفونىن ىركىلىسىىزدەندىرىپ، 8 گرۇپپا جەلى اشىپ، 24 ورىندى تىڭنان قوسىپ، اۋەجاي-دان كىرىپ - شىعاتىن ساياحاتشىلاردىڭ كەڭەس سۇراۋ قاجىتىن قاناعاتاندىردى.

”بۇقارا كوڭىل بولگەن، نازار اۋدارعان ما-سەلەر، نەگىزىنىن، ساياساتتىق كەڭەس سۇراۋ، مەدىيتىينالىق قۇتقارۇ - ەمدەۋ، ئجۇرىس - تۇرىس، شاعىم ايىتۇ سىياقتى بىرنەشە جاققا شوعىر لاندى، وسعان مەڭزەس، اۆتونوميالى رايون ’جىناۋ - تۇ-جىرىمىداۋ - شەشۇ - اڭمىس ەتۇ - باعالاۋ‘ سىندى جابىق اينالمدى ئىير جاقىتى ەتۇ مەحناىزىمىن قا-لىپتاستىرىپ، بۇقارا كوڭىل ئبولپ، نازار اۋدارىپ وتىرعان قولتالمالى، قىين ماسەلەلەردىڭ دەر كە-زىندە شەشۇلىنە شىنايى كەپىلدىك ەتتى“ .- دەدى اۆتونوميالى رايوننىڭ جاڭا تىپتى ايدارشا ۇيرۇس وكپە قابىتۇ نىدەتىمىن ساقتانۇ - تىزگىندەۋ قىزمە-تى قولباسىشلىق شىتابى جالپىلىق ساىكەستىرۇ گرۇپپاسىنىڭ باىستىعى شۇي لۇڭجاڭ.

7 - ايدىڭ 16 - كۇنىدىن بەرى، اۆتونوميالى رايوننىڭ ۋارقابىسى خالىققا قولايلى قىزمەت وتەۋ تىكە لەنىياسى بۇقارادان جالپى 102 مىڭ رەت تەلە-فون قابىلدادى، نىاقتى قىيىنشىلىققا ساپاتىن تاللاپ 774 بولىپ، ئىيتىرىلۇ سالىستىرمامسى %100كە

(باسى 1 - بەتتە)

سالاماتتىق كومىتەتىنىڭ جاڭا تىپتىى ايدارشا ۇيرۇس وكپە قابىتۇنا شالدىعىپ دياگنوزى تۇراق-تاندىرىلعان ناۋقاستاردىڭ شىپاحانادان شىعۇ ولشە-مىنە ۇيلەسكەندىككەن، ساۋىنعىپ شىپاحانادان شىقتى، اۋرۇ بەلگىسى جوق 8 جۇىمىدالۋشى مەدىيتىينالىق باقىلاۋدان بوساتىلدى. قازىرگە دەيىن، دياگنوزى تۇراقتاندىرىلعان 666 ناۋقاس ساۋىنعىپ شىپاحانادان شىعىپ، اۋرۇ بەلگىسى جوق 189 جۇىمىدالۋشى مەدىيتىينالىق باقىلاۋدان بوسا-تىلىپ، جالپى سانى 855 بولدى.

اۆتونوميالى رايىون جاڭا تىپتىى ايدارشا ۇيرۇس وكپە قابىتۇى بويىنشا مەدىيتىينالىق قۇتقارۇ - ەمدەۋگە بەلگىلەگەن شىپاحانانىڭ بىر-لەسكەن ەمدەۋ ىستەرى ئبولمىلىنىڭ ورنىباسار مەڭگەرۋشىسى لۇ چىڭ بىلاي دەپ تانىستىردى؛

شاپقاس مايدانىنا اينالدى. 2010 - جىلى مۇناي الۋ 2- زاۋودىنىڭ شىكى مۇنايىنىڭ جىلدىق ءونىم مولشەرى 2 مىلليون 16 مىڭ تونناعا جەتىپ، ارادا 13 جىلدىان كەيىن شىكى مۇناي ءونىم مولشەرىن قايتادان 2 مىلليون تونناعا جەتكىزۇدى جۇزەگە اسىردى.

يىىل 8 - ايدىڭ سوڭعى شەنىدە، مۇناي الۋ 2- زاۋودىنىڭ كۇندىك وندىرگەن شىكى مۇنايە-نىڭ دەڭگەيى 7500 توننالىق ۇلكەن وتكەلدەن ءوتىپ، 30 جىلدىان بەرگى ەڭ جوعارى رەكوردتى جاراتتى. زاۋود باىستىعى لي خۇڭيۇ بىلاي دەدى: ”بۇل نەشە ۇرپاق قارامايلى مۇنايشىلارنىڭ قا-جىرلى ماڭىدای تەرىمەن كەلگەن جەتىستىك، ونان دا ماڭىزدىسى، بىرنەشە ۇرپاق 2- زاۋود ادامدارد-نىڭ كونە مۇناي الابىنا تەرەڭ تامىر تارتىپ اشقان مۇناي الۋدا ءونىم مولشەرىنە جەتۇدەگى جانە ساپانى جوعارىلاتىپ، ونىمدىلىكتى ارتتىرۇدا-عى قامال الۋ جولى“.

نەشە 10 جىلدىان بەرى، مۇناي الۋ 2- زاۋودى عىلىم - تەحنىكادا جاڭالىق اشۇعا سۇيە-نىپ، شىينجياڭ مۇناي الابىندا ”ۇشتە الدا ءجۇرۇ“ باعالاۋ، باسقارۇ ۇلكىسىن الدىمەن ورناتىپ، ”تازا سۇ ارقىلى تازا مۇناي الۋ“ سىرىن جانە كونە را-يونىداعى مۇناي - سۇ قۇدىعىن تاپتەشتەپ باسقارۇ جاڭا جولنى تاپتى، ولاردىڭ تاجىرىيەسى ۇلكى رەتىندە بۇكىل ەلدەگى ۋارقابىسى مۇناي الابىتارىند-دا جالپىلاستىرىلدى.

--	--

جەتتى؛ ايمىقتاردىڭ (وبلىسى، قالا) خالىققا قولايلى قىزمەت وتەۋ تىكە لەنىياسى بۇقارادان جالپى ئىير مىلليون 250 مىڭ رەت تەلەفون قابىل-دادى، نىاقتى قىيىنشىلىققا ساپاتىن تاللاپ ئىير مىلليون 233 مىڭ بولپ، ئىيتىرىلۇ سالىستىرمامسى %98.65كە جەتتى.

شۇي لۇڭجاڭ بىلاي دەپ تانىستىردى: الدا-عى جەردە اۆتونوميالى رايىون خالىققا قولايلى قىزمەت وتەۋ تىكە لەنىياسىنا قانىستى قىزمەت وتەۋدى ۇزدىكىسىز جاقسارتادى، ئىيرنىشى، قابىل-داۋ، تىڭداۋ، جاۋاپ قايتارۇ، بىتىىرۇگە تاپسىرۇ، انىقتاۋ، شەشۇ، اڭمىس قايتارۇ، قايتىلاي احوال ۇعىسۇ، جابارلاندىرۇ، باقىلاۋ - تەكسىرەۋ مەحناىز-ىمىن كەمەلدەندىرىپ، قىزمەت ئتارتىبىن ارىناعا ئتۇسىرىپ، قىزمەت جابىق اينالمىن كەمەلدەندى-ردى؛ ەكشىنى، بەيىنەبايلانىس ارقىلى ورنلاستىرۇ تۇزىمىنە تاباندى بولپ، خالىققا قولايلى قىزمەت وتەۋ تىكە لەنىياسىندا اڭمىس ەتىلگەن تىپتىك ماسەلەلەردى جابارلاندىرىپ، بىرەۋى ارقىلى وز-گەسىن تۇسىپالداپ، ”كەسىكى كىشكەنە“ ونىمىدد-لىگى زور“ ۇلكىملىك رولىن ساۋلەللەندىردى؛ ئۇششىنى، بۇقارانىڭ اڭمىسى كۇشتى كورنەكتى ما-سەلەلەرگە مەڭزەس، ءۇرتىس زىنە ئتۇسىپ سۇ-راستىرىپ، باقىلاۋ - تەكسىەرۇدى، بىتىىرۇگە قۇزۇدى كۇشەيتىپ، ۋىر بىرىن تىياناقتاندىرۇدى، بارلىق سىكە جاۋاپ قايتارۇدى ورنىدايدى؛ ئتور-تىنىشى، قاراستى ئوڭىر جاۋاپكەرشىلگى مەن كا-سىپتىك تاراۋلاردىڭ باقىلاۋ - باسقارۇ جاۋاپكەر-شىلىگىن قاتاڭ تىياناقتاندىرىپ، بۇقارانىڭ تاللاپ - ۇسىنىسىنان پارىقتى قاراستىرىپ، ولقىقتاردى تو-لىقتاپ، ۋالىسىز تۇستاردى كۇشەيتىپ، ءتۇرلى قىزمەت وتەۋ شاراسىن كەمەلدەندىردى؛ بە-سىنىشى، ئىشىنار ايمىقتاردىڭ (وبلىسى، قالا) تىكە لەنيا تەلەفونىنا تەلەفون شالۇدىڭ قىيىن بولۇ ماسەلەسىنە مەڭزەس، قىزمەت وتەۋ تىكە لەنىاسىن، اسىرەسە، ەمدەۋ، وقۇعا ئتۇسۇ سىياقتى ارناۋلى قىزمەت وتەۋدى لايقىتى ارتتىرىپ ۋارى دەر كەىزىندە قوعامعا اشىق جاريالاپ، بۇقارا-نىڭ ۇيلەسىمدى تىلەك - تاللاپتارىن، ءوسوزسىز، شەشۇگە شىنايى كەپىلدىك ەتەدى.

--	--

وسى رەت شىپاحانادان شىققان ناۋقاستار ماماندار گرۇپپاسى مەن ەمدەۋ - كۇتىمدەۋ توبىنىڭ بار كۇشپەن قۇتقارىپ - ەمدەۋىنىڭ، دەن قويا كۇ-تىمدەۋىنىڭ ارقاسىندا، اۋرۇ جاعىدايى ۇزدىكىسىز جاقسارىپ، تىنىس جولىنداعى اۋرۇ قوزدىرعىشتار-دىڭ نۇكلەيىن قىشقىلىن تەكسىەرۇدە ۇدايىى 2 رەتتەن ارتىق بولمىسىز ناتييجە كورسەتىپ، ئتۇرلى جىيىمالىق تەكسىەرۇ كورسەتكىشىەرى، وكپە ئبولمىنىڭ كەسكىنى، دەنە تەمپەراتۇرامى تۇگەل. دەيى قالپىتى بولىپ، مەملەكەتتىك دەنساۋلىق ساقتاۋ، سالاماتتىق كومىتەتىنىڭ ‹‹جاڭا تىپتىى ايد-مارشا ۇيرۇس وكپە قابىتۇنا دياگنوز قويۇ جانە ونى ەمدەۋ جوباسىنداعى (سناق رەتىندە اتقارما-تىن 8 - نۇسقامسى)›› دياگنوزى تۇراقتاندىرىلعان ناۋقاستاردىڭ شىپاحانادان شىعۇ ولشەمىنە ۇيلەس-كەن.